

УДК 331.25:330.161:336

Птащенко Л.О.

РОЗВИТОК НЕДЕРЖАВНОГО ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ ІНТЕРЕСІВ

У статті досліджено стан розвитку системи недержавного пенсійного страхування, як важливого сегменту ринку фінансових послуг. Узагальнено проблеми, що стримують активізацію залучення цих утворень у систему забезпечення фінансової безпеки в Україні. Визначено, що прискорення реалізації державної політики щодо пенсійної реформи дозволить залучити додаткові інвестиційні ресурси для стабільного розвитку економіки, збільшення розміру пенсій, сприятиме формуванню нової парадигми забезпечення національних фінансових інтересів.

Ключові слова: *недержавні пенсійні фонди, ринок фінансових послуг, фінансова безпека, фінансові інтереси, пенсійне страхування.*

Постановка проблеми. Економічні глобалізаційні процеси, які супроводжуються частими світовими кризами, негативно впливають на стабільність національного господарства України, загострюють проблеми та протиріччя в його соціально-економічному розвитку, що призводить до катастрофічного падіння обсягів промислового і сільськогосподарського виробництва, зниження ділової активності суб'єктів господарювання, посилення напруги у фінансовому секторі економіки, більшому зубожінню населення тощо. За таких обставин значно знижується рівень забезпечення стійкості країни щодо можливих загроз, зокрема й зниження рівня економічної безпеки. Питання забезпечення високого рівня економічної безпеки є вкрай важливим і принциповим, так як від нього багато в чому залежить не лише добробут українців, а й можливість захисту суверенітету і територіальної цілісності України, що є пріоритетною функцією держави.

Важливим елементом економічної безпеки є фінансова безпека, головною ціллю якої має бути досягнення балансу між задоволенням національних фінансових інтересів та інтересів інших економічних агентів. У цьому контексті варто розглядати систему недержавного пенсійного забезпечення як складову фінансової та інвестиційної безпеки країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням функціонування системи економічної безпеки присвячені роботи російських науковців А. Абалкіна, Є. Іванова, Б.Мільнера, В. Сергачова та інших. Проблеми та шляхи забезпечення економічної безпеки України розглядають З. Варналій, С. Меламедов; в роботах О. Барановського, К. Тагірбекова, О. Бочарова, М. Матвеева зосереджено увагу на фінансовій безпеці.

Дослідженням проблем реформування пенсійної системи приділяється увага у роботах М. Вінера, Б. Зайчука, Е. Лібанової, Б. Надточія, В. Яценка, Г. Мак Таггарта та інших. Однак, питання розвитку недержавного пенсійного забезпечення в контексті фінансової безпеки майже не розглядалися, тому

потребують вивчення в зв'язку з великою кількістю нерозв'язаних проблем та необхідністю створення ефективної системи пенсійного забезпечення в Україні.

Мета статті. Враховуючи вище зазначене, метою цієї роботи є проведення аналізу діяльності недержавних пенсійних фондів та визначення напрямів активізації залучення цих утворень у систему забезпечення фінансової безпеки в Україні.

Однією з ключових задач держави та державного управління є мінімізація виникнення загроз фінансовій безпеці, зокрема й шляхом недопущення соціальної напруги, пов'язаної з бідністю, майновою диференціацією населення, безробіттям тощо шляхом підвищення рівня соціальної захищеності населення, в тому числі за рахунок проведення ефективної політики у сфері пенсійного забезпечення. Для розв'язання поставлених задач необхідне створення такої пенсійної системи, яка б стимулювала здійснення пенсійних заощаджень, забезпечила істотне підвищення рівня доходів пенсіонерів, максимальну залежність пенсійних виплат від персоналізованих внесків застрахованих осіб, мотивацію до праці та легалізацію заробітної плати, залучення пенсійних активів у розвиток реального сектора економіки тощо. Проблема запровадження такої пенсійної системи набуває особливої актуальності, враховуючи сучасну демографічну ситуацію – низький рівень народжуваності та велику кількість пенсіонерів.

Виклад основного матеріалу. Загрози фінансовій безпеці представляють собою наявні та потенційно можливі явища і чинники, що створюють суттєву небезпеку національним фінансовим інтересам – життєво важливим економічним та фінансовим цінностям української держави як носія суверенітету, визначальним фінансовим потребам народу та держави, реалізація яких гарантує фінансову незалежність та прогресивний розвиток України.

Суб'єктами забезпечення фінансової безпеки України є рівною мірою всі її фінансові агенти в межах їх функцій та ролі у фінансових потоках. Інтереси груп фінансових агентів (держави, фінансових установ та приватних осіб) інколи є суперечливими. Їх суперечливість спричинена:

1) об'єктивними причинами – різні групи агентів генерують різні фінансові потоки, виходячи з інтересів максимізації власного доходу та мінімізації загроз (ризиків) своєї діяльності;

2) суб'єктивними причинами – економіку та фінансову систему України не можна вважати достатньою мірою розвинутою, так як виникають нерівні конкурентні умови для різних груп фінансових агентів та жорстка, іноді антиконкурентна, боротьба з боку інших груп фінансових агентів.

Таким чином, найважливішою ціллю забезпечення фінансової безпеки є досягнення балансу між задоволенням економічних агентів шляхом:

- забезпечення сталого економічного розвитку держави в цілому;
- забезпечення стабільності платіжно-розрахункової системи та основних фінансово-економічних параметрів;
- нейтралізації впливу світових фінансових криз та свідомих дій світових гравців (держав, транснаціональних корпорацій, субдержавних групувань

тощо), тіньових (кланово-корпоративних, мафіозних і т. ін.) структур на національну фінансову та соціально-політичну системи;

- запобігання широкомасштабному відтоку капіталу з реального сектора економіки;

- запобігання конфліктам між владними структурами різного рівня з приводу розподілу та використання ресурсів національної бюджетної системи;

- ефективного залучення та використання коштів іноземних запозичень;

- запобігання злочинам та адміністративним правопорушенням у фінансових правовідносинах, у тому числі легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом;

- стимулювання розвитку фінансових потоків, генерованих недержавними фінансовими агентами, та підвищення їх фінансової забезпеченості;

- розвитку законодавчої бази та культури фінансової діяльності.

Елементами фінансової безпеки є:

- ефективність фінансової системи – здатність забезпечувати досягнення стратегічних і тактичних цілей розвитку держави;

- незалежність фінансової системи – здатність держави самостійно визначати цілі, механізми та шляхи її функціонування;

- конкурентоспроможність фінансової системи – здатність повноцінно виконувати свої завдання та функції в умовах існування й впливу фінансових систем інших країн та світових фінансових агентів [1].

Отже, забезпечення фінансової безпеки України – це діяльність фінансових агентів, направлена на запобігання або мінімізацію загроз фінансовій безпеці та захист національних інтересів України у галузі міжнародних і національних фінансів. Одними з таких фінансових агентів на сьогоднішній день є недержавні пенсійні фонди – порівняно нові інституції, які розвиваються та здійснюють діяльність на небанківському ринку фінансових послуг.

Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» передбачено право громадян України бути учасниками та отримувати пенсійні виплати одночасно з різних рівнів системи пенсійного забезпечення в Україні. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» покликаний забезпечити функціонування третього рівня нової пенсійної системи.

Слід зазначити, що поняття «недержавний пенсійний фонд» (далі – НПФ) не є абсолютно новим для українських реалій, хоча до прийняття Законів України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» і «Про недержавне пенсійне забезпечення» діяльність НПФ в Україні не була належною мірою регламентована законодавством. НПФ працювали в законодавчому та регулятивному вакуумі. Вони створювалися у формі господарських товариств на підставі Цивільного кодексу УРСР від 18.07.1963 р. та Закону України «Про господарські товариства» від 19.09.1999 р. [2].

Недержавний пенсійний фонд – це неприбуткова організація, що створюється з метою накопичення пенсійних внесків на користь своїх

учасників та здійснення пенсійних виплат. Згідно чинного законодавства жодною іншою діяльністю фонд займатися не має права.

На відміну від комерційних банків, НПФ ніколи не працює один. Усією його «бухгалтерією» (тобто обліком учасників, ведення їхніх індивідуальних пенсійних рахунків) займається спеціалізована компанія – адміністратор НПФ.

Розумне інвестування пенсійних коштів – обов'язок іншого професіонала, компанії з управління активами (далі – КУА). Головна її мета – отримувати інвестиційний дохід на користь учасників фонду.

Тому, щоб зменшити ризики, пенсійні кошти вкладають не в один «кошик», а в різні: банківські депозити, акції, облігації, нерухомість. Правила такого інвестування чітко визначені законодавством України. Перевіривши, чи дотрималася КУА всіх вимог до інвестування, банк-зберігач здійснює перерахування пенсійних коштів та зберігає придбані за їх рахунок активи.

НПФ бувають відкриті, корпоративні та професійні. Засновниками відкритих пенсійних фондів є юридичні, а учасниками будь-які фізичні особи. Корпоративні фонди створюють роботодавці виключно для своїх працівників.

Професійні пенсійні фонди засновуються об'єднаннями громадян чи юридичних осіб за професійною ознакою (наприклад енергетиків, металургів, тощо).

Щодо системи недержавного пенсійного страхування, починаючи з 2004 року, після набрання чинності Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення», зберігається стійка тенденція збільшення кількості установ, що надають послуги в системі недержавного пенсійного забезпечення. Так, станом на 01.01.2005 року налічувалося 54 НПФ, в 2006 році – 79, в 2007 році – 95 НПФ, а в 2011 році в Державному реєстрі фінансових установ містилась інформація про 97 НПФ. Найбільша кількість серед зареєстрованих пенсійних фондів становлять відкриті фонди, що пояснюється більшою свободою вступу в них нових учасників (без прив'язки їх до конкретної галузі або підприємства) [2].

Варто зазначити, що вже цієї кількості НПФ достатньо для обслуговування всіх бажаючих роботодавців і громадян країни брати участь у недержавному пенсійному забезпеченні. Для прикладу, у Польщі, де учасників НПФ більше 11 млн. громадян, працює всього 16 фондів. В Угорщині з 60 НПФ, зараз залишилося всього 21 фонд, в яких бере участь понад 40 відсотків зайнятого населення. У Чилі 80 відсотків учасників зосереджені в 5 великих фондах [3].

Система недержавного пенсійного забезпечення в Україні протягом останніх років розвивається досить динамічно. Загальна сума активів, сформованих НПФ станом на 01.10.11 р. складала 1306,4 млн. грн, що в 1,5 рази перевищує суму активів у 2009 році. Основним елементом сформованих пенсійних активів залишаються пенсійні внески, сплачені вкладниками. Показники діяльності НПФ наведені в таблиці 1.

Аналітики прогнозують, що об'єми НПФ будуть щорічно збільшуватися на 30 %.

Недержавні пенсійні фонди застосовують різноманітні схеми пенсійних виплат:

- одноразові виплати (біля 30 % всіх угод);
- щорічні виплати (30 % угод);
- анuitети (40 % угод).

Таблиця 1

Основні показники системи недержавного пенсійного забезпечення

Показники	Період (наростаючим підсумком)			Темпи приросту, %	
	2009	2010	9 міс. 2011	2009/2010	9 міс. 2011/2010
Пенсійні активи (наростаючим підсумком з початку діяльності), млн. грн	857,9	1144,3	1306,4	33,4	14,2
Кількість учасників за укладеними пенсійними контрактами (наростаючим підсумком з початку діяльності) (тис. осіб)	497,1	569,2	558,3	14,5	-1,9
Пенсійні внески (млн. грн.), у тому числі:	754,6	925,4	1060,2	22,6	14,6
<i>від фізичних осіб</i>	31,8	40,7	47,6	20,8	17,0
<i>від фізичних осіб-підприємців</i>	0,1	0,2	0,2	100	0
<i>від юридичних осіб</i>	722,7	884,6	1012,3	22,4	14,4
Сума інвестиційного доходу (млн. грн)	236,7	433,0	519,7	82,9	20,0
Здійснено пенсійних виплат (млн. грн)	90,1	158,2	200,5	75,6	26,7
Кількість осіб, що отримали/отримують виплати (тис. осіб)	28,1	47,8	60,8	70,1	27,2
Сума витрат, що відшкодовуються за рахунок пенсійних активів (наростаючим підсумком з початку діяльності), (млн. грн)	47,1	64,6	79,5	37,2	23,1

Джерело: [6].

Крім пенсійних внесків джерелом росту активів фондів були доходи, отримані від інвестування раніше отриманих внесків.

Внаслідок недостатнього розвитку вітчизняної фінансової системи можливості інвестування недержавними пенсійними фондами вільних коштів досить обмежені:

- банківські депозити – 31,6 % інвестиційного портфелю;
- облігації підприємств, емітентами яких є резиденти України – 21,6 %;

- інвестиції у нерухомість, переважно у житлові приміщення – 4,1 %, а в банківські метали – 2,2 % інвестиційного портфелю;
- цінні папери, дохід за якими гарантовано КМУ та Радою міністрів Автономної республіки Крим, місцевими радами, відповідно, 13,6 % та 0,5 %;
- інші активи, не заборонені законодавством України, – 5,3 %.

Серед видів НПФ переважають відкриті фонди через їх універсальність (таблиця 2). Адже будь-який громадянин може стати як вкладником відкритого НПФ, так і учасником без обмежень за професійною ознакою або місцем роботи. Функціонування цих фондів не пов'язане з обмеженнями, які встановлені законодавством, наприклад, для корпоративних НПФ. Відкритий НПФ дає можливість залучити як вкладників широке коло зацікавлених підприємств та громадян. Безперечною його перевагою є простіша процедура укладення пенсійних контрактів як окремими фізичними особами, так і різними за кількістю працівників юридичними особами. Крім того, за участю вкладників у відкритому фонді підприємство може розробити більш гнучку корпоративну програму, ніж, наприклад, із корпоративним НПФ. Законодавчим обмеженням для відкритого НПФ є заборона інвестувати кошти в цінні папери власних засновників (корпоративні фонди мають право їх купувати).

Таблиця 2

Структура НПФ за видами

Вид НПФ	2008		2010	
	Кількість	Питома вага, %	Кількість	Питома вага, %
Відкритий	72	79,1	75	77,4
Корпоративний	12	13,2	10	10,3
Професійний	7	7,7	9	9,3
Всього	91	100,0	97	100,0

Джерело: [4].

Особливістю створення НПФ є їх нерівномірне розміщення за територіальним принципом. Зокрема, у Києві зосереджено 67 % усіх фондів, в той час у багатьох областях до цього часу не створено жодного фонду.

Статистика свідчить, що хоч підприємства вже зайнялися пенсійним страхуванням своїх співробітників, самостійно накопичувати гроші на пенсію населення поки не поспішає. На сьогоднішній день учасниками недержавних пенсійних фондів є трохи більше 2 % економічно активного населення. І це при тому, що НПФ мають низку очевидних переваг, головна з яких – неможливість банкрутства, згідно з нормами діючого законодавства. Експерти називають й інші аргументи на користь НПФ. По-перше, це можливість вибору схеми виплати пенсії: пенсія на термін або довічна пенсія. В окремих випадках також можлива одноразова виплата всієї суми. По-друге, можливість наслідування пенсійних заощаджень. І нарешті, пенсія з НПФ не є єдиним прибутком для пенсіонера. Паралельно він має право отримувати відрахування з Державного пенсійного фонду.

Вкладення в НПФ також передбачають низку податкових пільг. Для юридичних осіб пенсійні внески звільняються від соціальних нарахувань,

оскільки не відносяться до Фонду оплати праці (ФОП). А залежно від виду економічної діяльності підприємства, відрахування до фондів соціального страхування можуть складати від 37 % до 42 % ФОП. Окрім того, внески до НПФ, які відраховуються не за рахунок заробітної плати, відносяться на валові видатки і можуть складати до 15 % ФОП найманої особи, не більше $1,4 \times$ прожитковий мінімум (з 01.04.2011 складає 960 грн.). Для фізичних осіб розмір податкового кредиту також дорівнює $1,4 \times$ прожитковий мінімум, а при здійсненні внесків на користь членів родини від складає половину цієї суми [5].

Враховуючи, що діюча модель пенсійного забезпечення розглядає пенсійний фонд як юридичну особу, яка не має ні власного апарату, ні функцій, велике значення у їхній діяльності має інфраструктура, яка призначена забезпечувати роботу недержавних пенсійних фондів. Як зазначалося, до неї належать адміністратори, компанії з управління активами, банки-зберігачі [6].

У зв'язку з практикою функціонування безлічі недобросовісних і шахрайських фінансових посередників за часів формування ринкових відносин в Україні, пересічних громадян хвилює питання, чи існує механізм захисту пенсійних коштів, зосереджених у НПФ, від шахрайства.

Теоретично, на законодавчому рівні закріплений багатоступеневий контроль. Згідно із Законом, діяльність кожного НПФ має бути прозорою; учасник може отримувати необхідну інформацію про роботу фонду та про стан своїх накопичень. НПФ не може бути оголошений банкрутом.

Ще одним «ступенем захисту» є постійний нагляд з боку державних органів. Ефективність діяльності НПФ та адміністраторів контролює Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України, а діяльність КУА та зберігачів – Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку разом з Національним банком України.

Існуюча система регулювання та нагляду щодо недержавних фінансових інституцій в Україні не може бути визнана ефективною. Найбільш вдалою на сьогодні є регуляторна діяльність Національного банку України. Обрана на початку 1990-х років дворівнева модель банківської системи функціонує без суттєвих криз, а регулювання та нагляд за нею відбувається з достатньою якістю.

Діяльність решти фінансових установ до появи у 2003 році Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (Держфінпослуг) узагалі не регулював жоден державний орган. На сьогодні Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, приділяється особлива увага таким сферам фінансової діяльності, як страхування, недержавне пенсійне забезпечення, а також недопущенню відмивання коштів злочинного походження через небанківські фінансові установи. В той же час недостатнім залишається рівень державного регулювання діяльності таких видів фінансових установ, як ломбарди, кредитні спілки та компанії, що займаються довірчим управлінням.

Примітивне розуміння державного регулювання фінансового ринку як оперативного управління діяльністю фінансових агентів негативно впливає на стан фінансової безпеки. Негативна тенденція поглиблюється діяльністю

судової системи, яка досить важко адаптується до засад лібералізму і понять прав людини та забезпечення економічних інтересів усіх агентів ринкових відносин.

Предметом регулювання фінансового ринку має бути його універсалізація як комплексу взаємопов'язаних фінансових ринків – грошово-кредитного, фондового та цінних паперів, страхового та недержавного пенсійного забезпечення.

Серед перешкод, що стримують розвиток недержавного пенсійного забезпечення (далі – НПЗ) в Україні основними є:

- недостатня поінформованість населення про концепцію пенсійної реформи та значення у ній системи НПЗ, що стримує її розвиток;
- недовіра населення до НПФ та відсутність просування позитивного іміджу існуючих НПФ;
- висока частка витрат населення спрямовується на поточні потреби, а не на заощадження;
- недосконалість нормативно-правової бази з питань НПЗ, яка потребує опрацювання та удосконалення;
- невирішені питання стосовно надання податкових пільг у системі НПЗ.

Досліджуючи питання пенсійного страхування, варто звернути увагу на проблему розподілу страхових внесків з пенсійного страхування між роботодавцем і працівниками. На думку деяких зарубіжних фахівців, для того щоб підтримувати й підвищувати конкурентоспроможність підприємств на світовому ринку було б доцільно фінансування пенсійного забезпечення перерозподілити на всіх платників пенсійного страхування однаково. Зокрема, країни з розвинутою ринковою економікою шляхом впровадження накопичувальної пенсійної системи, через обов'язкове і добровільне пенсійне страхування зняли з підприємств частину тягаря з фінансового забезпечення пенсійних виплат населенню. Вказане фінансування було перекладено на працездатне населення [7, с. 184].

Україна у даний час ще не може зробити такого радикального переходу до обов'язкової накопичувальної системи. Для цього потрібні: загальний розвиток національної економіки, зростання доходів населення, формування ефективної системи недержавних пенсійних фондів, розвинута законодавча база і підготовка суспільства в цілому до практичного впровадження таких реформ.

Таким чином, найголовнішою проблемою ринку НПЗ в Україні є його недостатній розвиток. Це зумовлено цілою низкою причин:

- відсутність чіткої та системної державної політики в сфері небанківських фінансових послуг;
- неповна і часом неузгоджена нормативно-правова база;
- недостатній рівень державного регулювання і контролю за діяльністю НПФ;
- непослідовність дій щодо організації державного нагляду за діяльністю фінансових посередників;

- невіршеність питань взаємодії небанківських фінансових посередників і банківського сектора економіки;
- низький платоспроможний попит юридичних і фізичних осіб на фінансові послуги;
- нестача бюджетних коштів для організації повноцінного фінансового посередництва в сфері НПЗ;
- суттєва недокапіталізація фінансових посередників, недостатність їх активів та резервів для провадження активної диверсифікованої діяльності;
- недостатня регіональна розгалуженість НПФ, що не в змозі забезпечити доступність до участі в таких фондах бажаючих громадян;
- розбалансованість інвестиційних портфелів фінансових посередників та відсутність практики ризик-менеджменту;
- відсутність сформованих традицій, тривалого позитивного досвіду роботи з клієнтами;
- низькі рівні менеджменту і маркетингу на ринку НПЗ;
- недосконала інфраструктура ринку;
- недостатній професійний рівень спеціалістів;
- неналежне інформаційне і консалтингове забезпечення діяльності на ринку недержавного пенсійного страхування;
- недостатня кількість спеціалізованих видань з проблематики пенсійної реформи, тощо;
- відсутність рейтингів НПФ, які користувалися б довірою ринку, та загальна непрозорість сектору для потенційних вкладників, учасників і клієнтів.

Висновки. Наведене свідчить про низьку ефективність, а отже, і фінансову безпеку вітчизняного ринку недержавного пенсійного страхування. Ця галузь, як об'єктивно важлива і необхідна для забезпечення фінансових інтересів громадян і держави, ще не визнана нашим суспільством. До цього часу чітко не визначені місце і роль НПЗ у національній економіці.

Дослідження доводить, що впровадження системи накопичувального пенсійного забезпечення стане потужним джерелом інвестиційних ресурсів в економіку України і вагомим додатковим джерелом доходів пенсіонерів. У економічно розвинених країнах саме пенсійні фонди здійснюють значну частину інвестицій. Наприклад, в Польщі протягом двох років в економіку було інвестовано близько 1 млрд. «пенсійних» доларів. В Угорщині за рахунок інвестування пенсійних банківських накопичень вдалося знизити ставки банківських кредитів з 20 до 10 %. Потужний ресурс для інвестицій в економіку накопичений в Чилі, де сукупні активи пенсійних фондів становлять більше 35 млрд. дол., або 40 % ВВП. Враховуючи світовий позитивний досвід, можна з упевненістю стверджувати, що активізація діяльності системи недержавних пенсійних фондів та накопичувального пенсійного фонду стане суттєвим джерелом інвестиційних ресурсів в економіку України та сприятиме забезпеченню її фінансової безпеки.

Розвивати накопичувальну пенсійну систему можна шляхом:

- вдосконалення інфраструктури фінансового ринку, розвитку корпоративного управління та фінансових інструментів;

- створення програмно-технічного комплексу для функціонування системи накопичувального пенсійного забезпечення;
- удосконалення та уніфікації податкового законодавства щодо функціонування суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення;
- звільнення від ПДВ послуг з адміністрування недержавних пенсійних фондів, встановлення рівних ставок оподаткування для пенсійних виплат, які здійснюють суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення;
- підвищення інституційної спроможності, рівня та якості професійної підготовки суб'єктів системи пенсійного забезпечення;
- удосконалення системи електронного звіту роботодавців та впровадження місячної звітності страхувальників;
- захисту прав інституційних інвесторів.

Крім того, ключовим питанням у стратегії розвитку пенсійної системи в Україні є вдосконалення інформаційного забезпечення та прозорості цієї системи.

Незважаючи на досить складну та неоднозначно оцінювану правову форму існування недержавних пенсійних фондів, усі механізми, закладені в законодавстві щодо цих суб'єктів, спрямовані насамперед на унеможливлення зловживань із пенсійними коштами учасників. На наш погляд, модель недержавних пенсійних фондів, обрана законодавцями, має виправдати себе і реалізувати своє соціальне призначення.

Концепція пенсійного забезпечення, яка передбачає поступовий перехід від трирівневої системи пенсійного забезпечення до дворівневої, сприятиме формуванню високоефективної фінансово збалансованої пенсійної системи, яка буде стимулювати пенсіонерів до здійснення пенсійних заощаджень, а роботодавців – до збільшення пенсійних відрахувань. Крім того, це дозволить накопичити додаткові інвестиційні ресурси для стабільного розвитку економіки, збільшення розміру пенсій, сприятиме формуванню нової парадигми забезпечення національних фінансових інтересів.

Список використаних джерел

1. Аналітична довідка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua>.
2. Вітка Ю. Недержавні пенсійні фонди: українська модель / Ю. Вітка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua>.
3. Ковальова В. Пенсія на різні смаки / В. Ковальова // Урядовий кур'єр, лютий 2011р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukurier.gov.ua>.
4. Концепція фінансової безпеки України (проект). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yandex.ua>.
5. Шпак Ю. Недержавний пенсійний фантом / Ю. Шпак // Економічна правда, 07.06.2011р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua>.

6. Об'єми НПФ будуть щорічно збільшуватися на 30 % // Відкритий недержавний пенсійний фонд «Покрова». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pokrova.in.ua>.
7. Рудик В.К. Використання зарубіжного досвіду в розвитку пенсійного страхування в Україні: стаття / В.К. Рудик // Формування ринкових відносин. – 2010. – № 2. – с. 180–185.

Подано до редакції 23 березня 2012 року

Птащенко Л.А.

Развитие негосударственного пенсионного обеспечения в системе национальных финансовых интересов

В статье исследовано развитие системы негосударственного пенсионного страхования, как важного сегмента рынка финансовых услуг. Обобщены проблемы, сдерживающие активизацию привлечения этих институций в системе обеспечения экономической безопасности в Украине. Определено, что ускорение реализации государственной политики относительно пенсионной реформы позволит привлечь дополнительные инвестиционные ресурсы для стабильного развития экономики, увеличения размера пенсий, будет способствовать формированию новой парадигмы обеспечения национальных финансовых интересов.

Ключевые слова: негосударственные пенсионные фонды, рынок финансовых услуг, финансовая безопасность, финансовые интересы, пенсионное страхование.

Ptaschenko L.A.

The development of private pensions in the system of national financial interests

The article investigated the development of private pension insurance, as an important segment of the financial services market. The problem, constraints involving activation of these institutions in the economic security system security in Ukraine has been generalized. The acceleration of the implementation of state policy on pension reform will attract additional investment resources for sustainable economic development, increase pensions, contribute to the formation of a new paradigm of national security of financial interests has been determined.

Key words: pension funds, financial services market, financial security, financial interests, pension insurance.

Птащенко Ліана Олександрівна – доктор економічних наук, професор кафедри фінансів, банківської справи та державного управління Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка.